

Häckfåglar i Svartsjöviken 2004

Jan Sondell

I Svartsjöviken har nu de häckande våtmarksfåglarna inventerats under fem år, 2000–2004. Sammanlagt 57 revir av 13 olika arter har noterats 2004. Några större förändringar i häckfågelfaunans sammansättning har alltså inte skett trots att nu en konkurrerande lokal – Svartsjö Dämme – ligger alldeles intill. Mest talrika var sothöna (17 revir), gräsand (10), kanadagås (6) och tofsvipa (6).

Bakgrund

Som en aktivitet i arbetet med "Projekt Svartsjöviken", vilket bl a innefattar restaurering av våtmarksbeten vid Svartsjöviken (Aronsson 2001, 2002, 2003) har den våtmarksanknutna häckfågelfaunan i Svartsjöviken inventerats med början 2000 (Sondell 2001, 2002, 2003, 2004). Här ska inventeringsresultaten för det femte året, 2004 redovisas.

Metodik

Metodiken har beskrivits relativt utförligt av Sondell (2001). Under perioden april – juni 2004 gjordes 7 besök då förekommande par av olika arter räknades. Som huvudmetod räknas antalet par, men iakttagna bon och ungfåglar kompletterar observationerna. En svårighet ligger i att kunna skilja rastande fåglar från revirhävande par. Vidare kan det vara mycket svårt att separera häckande par från yngre fåglar som finns i området men inte häckar, detta gäller främst gässen. De osäkerhetssiffror som anges i det följande är enbart subjektiva bedömningar. Häckfågelinventeringen kompletteras med iakttagelser gjorda vid de veckovisa inventeringarna av Svartsjöviken, se t ex Bergström (2002).

Biotopförändringar

Sikten ut mot Svartsjöviken har 2002–2004 kraftigt förbättrats jämfört med 2000–2001 tack vare den markbearbetning som företogs hösten 2001.

På försommaren 2002 uppfördes ett nytt torn på vikens östsida. Detta har under de två senaste årens inventeringar varit den viktigaste utsiktspunkten.

Hösten 2003 anlades intill viken en vattenreglerad våtmark, Svartsjö Dämme, som delvis blivit en konkurrerande lokal.

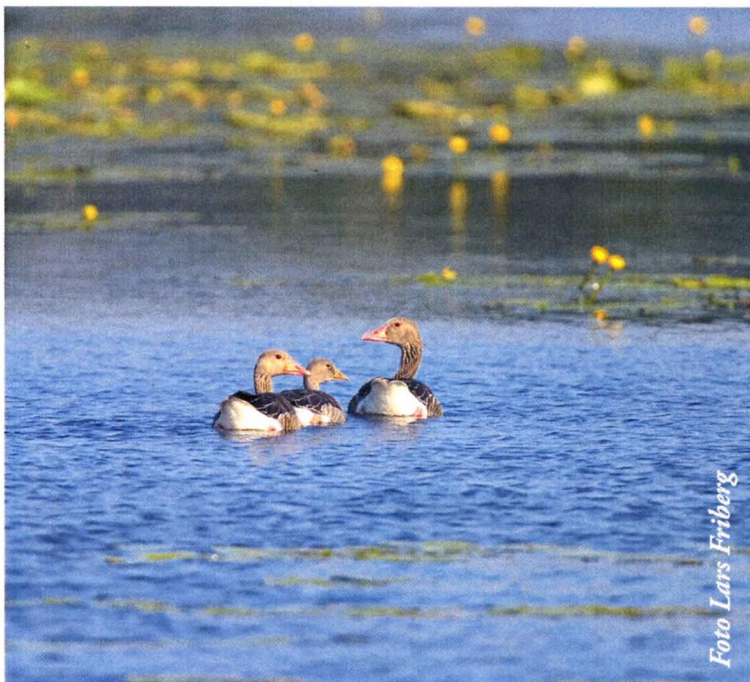

Foto Lars Friberg

Grågäsen häckar stadigt med tre par, här par med stor unge

Tabell 1

Antal par eller revir av fågelarter knutna till Svartsjöviken 2000-2003.

Inventerade arter	Revir 2000	Revir 2001	Revir 2002	Revir 2003	Revir 2004	Kommentarer, gäller år 2004
<u>Sjö- och våtmarksfåglar</u>						
Skäggdopping	3	4	3	3	2	Par med bo
Knölsvan	1	1	1	1	1	
Grågås	3	3	3	3	3	
Kanadagås	3	7	3	7	6	
Rördrom	1	1	1	1	0	
Gräsand	7	7	12	10	10	
Kricka	0	0	1	0	0	
Knipa	3	2	2	2	2	
Storskrake	2	1	1	1	1	
Vattenrall	2	1	1	2	2	
Sothöna	18	24	20	15	17	
Tofsvipa	6	3	6	7	6	Två par i Svartsjö Dämme Svårinventerad
Rödbena	0	0	0	1	0	
Enkelbeckasin	6	4	4	5	5	
Fiskmås	1	2	0	1	1	
Fisktärna	0	0	0	0	1	
Summa	56	60	58	59	57	
<u>Övriga arter</u>						
Brun kärrhök	2	1	1	1	1	Uppskattning, ej inventerad
Gulärla	1	1	3	3	3	
Ängspiplärka	4	5	5	6	6	
Buskskvätta	4	5	5	5	5	
Gräshoppsångare	2	1	1	0	0	
Trastsångare	0	1	0	0	0	
Sävsångare	>10	>10	ca 10	ca 10	ca 10	
Rörsångare	> 5	ca 5	ca 5	ca 5	ca 5	
Skäggmes	> 5	> 5	ca 5	ca 5	ca 2	
Sävsparv	> 20	ca 20	ca 20	ca 20	ca 20	

Fältarbete

Fältarbetet har i huvudsak utförts av Urpo Könnömäki och Jan Sondell. Totalt har sju inventeringar gjorts perioden 12 april (våren var sen) till 28 maj. Vid varje inventeringstillfälle har förekommande fågelarter antecknats på en specialkarta i skala ca 1:5 000. Inventeringsresultatet framgår av tabell 1.

Sjö- och våtmarksfåglar

Skäggdopping Två par hävdade revir, ett bo noterades och 4 stora ungar.

Knölsvan Ett bo byggdes i södra delen av viken. 4 ungar observerades.

Grågås Nästan omöjligt att lokalisera bon, då dessa läggs dolda i vegetationen och häckningen startar mycket tidigt. Tre par med ungar kunde iaktas i viken. De höll sedan till i Svartsjö Dämme.

Kanadagås Normal förekomst. Osäkerheten är ca $\pm$ 2 par.

Rördrom En hane tutade sporadiskt under våren, men det är inte troligt att någon häckning skedde.

Gräsand Arten noterades i samma omfattning som under 2003. Antalet redovisade par

har en osäkerhet på ca ± 3 par. Ungarna har förflyttats till Dämnet

Knipa Hur många par som verkligen häckar är osäkert. Noterat antal par (2) har en osäkerhet på ca ± 1 . Ungar sågs i Dämnet.

Storskrake Svårt att veta hur många storskrakar som häckar. Ungar sågs inte.

Vattenrall Hördes vid dikesmynningarna på östra och västra sidan.

Sothöna Den vanligaste vattenfågeln. Antalet par (15) har en osäkerhet på ca ± 4 .

Tofsvipa Uppskattningsvis 7 par höll till främst på mader och omgivande betesmarker. I vilken utsträckning de häckade är osäkert.

Rödbena Svartsjö Dämme erbjöd en betydligt bättre biotop än egentliga Svartsjöviken.

Enkelbeckasin En mycket svårinventerad art som trivs bäst i lite mer högväxt madvegetation.

Övriga arter

Brun kärrhök Ett par höll till i området.

Gulärla Uppskattningsvis 3 par fanns på sydöstra sidan.

Ängspiålrka Oförändrad förekomst jämfört med fjolåret.

Buskskvätta Oförändrad förekomst jämfört med fjolåret.

Gräshoppsångare En fågel sjöng. Kortvarigt hördes två fåglar.

Övriga ej inventerade mindre tättingar

Vanligast i vass- och buskmarkerna har sävsparven varit följd av sävsångaren. Rörsångaren förekom mera sparsamt. Skäggmes har sporadiskt hörts i vassarna men det är osäkert om häckning förekommit 2004.

Kommentarer

Den aktuella häckfågelinventeringen har genomförts 2004 på samma sätt som under 2000–2003. Svårinventerade arter är vigg, knipa och storskrake, som förekommer rastande på vårsträcket i betydligt större antal än vad som sedan går till häckning. Någon konstaterad häckning av vigg har inte noterats.

Det nytilkomna Svartsjö Dämme har blivit en konkurrerade uppehållsplats för våtmarksfåglarna i området. Många nykläckta ungfåglar har vandrat över till Dämnet där födotillgången varit betydligt bättre än i viken där fisken konkurrerar om födan.

Ett positivt biotoptillskott har också översilningsområdet, som skapats för att rena vatten från Sockarbydiken, varit.

Sammanfattning

En häckfågelinventering genomfördes 2004 i Svartsjöviken för femte året i rad enligt etablerade inventeringsrutiner. Totalt noterades 57 stationära par av 13 arter, ett resultat som är ungefär detsamma som tidigare år. Talrikast förekommande var sothöna (17 revir), gräsand (10), kanadagås (6) och tofsvipa (6).

Referenser

- Aronsson, A. 2001. Restaurering av våtmarksbete i Svartsjöviken. I Fåglar på Mälärarna 2000, s 6–10.
- Aronsson, A. 2002. Våtmarksbete i Svartsjöviken. I Fåglar på Mälärarna 2001, s 5–9.
- Aronsson, A. 2003. Våtmarksbete vid Svartsjöviken. I Fåglar på Mälärarna 2002, s 6–8.
- Bergström, M. 2002. Inventering av Svartsjöviken 2002. I Fåglar på Mälärarna 2002, s 9–11.
- Sondell, J. 2001. Häckfågelinventering av Svartsjöviken 2000. I Fåglar på Mälärarna 2000, s 18–22.
- Sondell, J. 2002. Häckfågelinventering av Svartsjöviken 2001. I Fåglar på Mälärarna 2001, s 13–18.
- Sondell, J. 2003. Häckfåglar i Svartsjöviken 2002. I Fåglar på Mälärarna 2002, s 12–14.
- Sondell, J. 2004. Häckfåglar i Svartsjöviken 2003. I Fåglar på Mälärarna 2002, s 26–29.